

Täysistunto

Torstai 30.3.2017 klo 15.58—18.43

2.1. Suullinen kysymys vanhuspalveluiden leikkauksista (Maria Guzenina sd)

Suullinen kysymys SKT 40/2017 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Maria Lohela: Edustaja Guzenina.

Keskustelu

16.00 **Maria Guzenina sd:** Arvoisa puhemies! Vuoden 2013 heinäkuu oli toivoa täynnä. Demarit olivat silloin hallituksessa ja Suomeen saatiin vihdoinkin kauan kaivattu vanhuspalvelulaki. Vanhukset saivat Suomessa lain suoman turvan edellyttää kunnilta riittäviä vanhuspalveluita.

Viime hallituskaudella kaikki puolueet olivat muistaakseni tämän historiallisen lain takana, mutta onko niin enää? Hallitus on kertonut leikkaavansa vanhuksilta peräti 70 miljoonaa euroa. Hallitus on jo tällä hallituskaudella pelotellut vanhuksia ja heidän omaisiaan henkilöstömitoituksen heikentämisellä. Kotihoidossa sinnittelee yhä heikompikuntoisia vanhuksia, joiden luona hoitajat ehtivät vain käväistä. Laitoksissa ei ole riittävästi laitospaikkoja edes pitkälti muistisairaille vanhuksille. Suomen lähi- ja perushoitajaliitosta saamani tiedon mukaan "kotihoito on kaaoksessa ja työn määrä palvelutaloissa sietämätön". Kysynkin nyt pääministeriltä: Aiotteko pitää voimassa hallituskauden alussa kolmen puolueen eli perussuomalaisten, kokoomuksen ja keskustan kanssa sovitun 70 miljoonan [Puhemies koputtaa] leikkauksen vanhuspalveluista? Ja voisitteko nyt kertoa, [Puhemies koputtaa] mistä leikkaatte sen?

16.02 **Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sen valmistelu, miten kyetään nykytasosta 70 miljoonaa euroa valtion rahoja leikkaamaan, on osaltaan ollut liikkeellä sen vanhuspalvelulain muutoksen osalta, joka eduskunnassa oli joulun alla käsittelyssä, ja osaltaan sen vanhuspalvelusuosituksen osalta, jonka ministeriö antaa niistä asioista, jotka suosituksen mukaisesti pitää siellä palvelutaloissa ja kotona tapahtuvassa hoidossa hoitaa. Nämä ovat ne välineet, joista etsitään sitten ne konkreettiset keinot, joilla tuo 70 miljoonan euron summa saadaan hoidettua.

Toisaalta, toinen puoli: Puhutaan kuntapalveluista. Kuntien valtionosuuksiin ei ole ka-
jottu.

Puhemies Maria Lohela: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 32/2017 vp

16.03 Maria Guzenina sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tapasin eilen Ison Omenan kauppakeskuksessa Laila-rouvan, joka kertoi, että hallituksen lääkekorvausleikkausten jälkeen hän joutuu jatkuvasti miettimään, riittääkö raha ruokaan ja lääkkeisiin. Ikävä kyllä tämä on hallituksen politiikan syytä.

Te aiotte korvata vanhusten hoitotyön koulutetut ammattilaiset vähemmän koulutetulla henkilökunnalla. Te ette sitä sanonut äsken ääneen. Tämä kertoo hallituksen arvostuksesta vanhuksia ja asianmukaisesti koulutettua hoitohenkilökuntaa kohtaan. Tehy-lehti kertoi — luitte varmasti — viime viikolla, mikä tämän hallituksen tien päässä siintää: Tehyn uutisten mukaan Attendo haluaa laskea sairaanhoitajien palkkoja. Ministeri Rehula: Viime syksynä hallitus antoi lupauksen, että hoitajamäärää ei vähennetä. Nyt on käynyt ilmi, että te ette pidäkään tästä kiinni, vaan te tällä mitoituskikkailulla tosiasiaa vähennätte koulutettuja hoitajia, ja tilalle tulee harjoittelijoita. Arvoisa ministeri Rehula, vastaako tämä teidän käsitystänne houkuttelevasta hoitotyöstä ja arvokkaasta ikäihmisten hoidosta?

16.04 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Laatusuosituksen mukaista mitoitusta ei muuteta. Väitteenne siitä on täysin väärä. [Maria Guzenina: En väittänyt sellaista!] Toisekseen, sekään väitteenne, että ammattilaiset eivät jatkossakin hoitaisi ja olisi hoivatyössä mukana, ei pidä paikkaansa. [Hälinää]

Hallitus varmistaa riittävän osaamisen sillä, että tuo laatusuosituksessa oleva hoitajamitoitus, tuo määrä, joka pitää olla ihmistä kohti, on riittävä. Ja toisekseen se, että laatusuositusta muokataan, lähtee kaikin tavoin siitä, että yksilöllinen hoidon tarve, hoitoisuus, ratkaisee sen, minkä verran hoitajia pitää olla kussakin esimerkiksi ympärivuorokautisen tuetun asumisen yksikössä kulloinkin paikalla. Hallitus ei ole muuttamassa mitoitusta 0,5:stä yhtään mihinkään.

16.05 Maria Guzenina sd (vastauspuheenvuoro): Nyt ministeri puhuu kyllä ihan läpiä päähänsä. Minä en väittänyt, että hallitus alentaa hoitajamitoitusta. Minä sanoin, että te peruite sen hoitajamitoituksen, ja te peruite sen sen takia, että oppositio ja Suomen kansa niin vaativat. Ja te olette täydentävässä budjettiesityksessä viime syksynä ilmoittaneet, millä tavalla te tulette tämän 70 miljoonan euron säästön tekemään. Hoitotyöntekijöiden mitoituksen suosituserusteita tarkistetaan niin, että muutosten julkista taloutta vahvistava vaikutus on 70 miljoonaa euroa vuonna 2019. Tämä tarkoittaa, että tukipalveluhenkilöstön erillinen mitoituseruste poistetaan. Hoitoon osallistuva henkilöstö, kuten virkistystoiminnan ja sosiaalista toimintakykyä ylläpitävä henkilöstö, sisällytetään henkilöstömitoitukseen. Tämä on niin kuin bussikuskin tilalle laitettaisiin lipuntarkastaja.

Puhemies Maria Lohela: Muistutan edustajia, että täällä on syytä puhua toisille kohteliaasti ja asiallisesti.

16.06 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jokainen tehköön oman tulkintansa, kuka täällä mitäkin puhuu ja millä tavalla, mutta kun ne perusväittämät teidän ensimmäisessä kysymyksessänne eivät olleet oikeita, niin on hieman hankalaa myöskin vastata.

Tämä hallitus varmistaa eri tavoilla sen, että ihminen saa vanhuspalvelulain mukaiset yksilölliset palvelut kotipalvelun yhteydessä. Vanhuspalvelulain mukainen palvelusuunni-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 32/2017 vp

telma pitää tehdä henkilölle, joka on vanhuspalvelulain alainen. Toisekseen, se hoito ja hoiva ja ammattilaisten määrä eri tasoissa, eri tilanteissa olevissa vanhuspalvelujen yksiköissä, ovat ne sitten ympärivuorokautisia, tuetun asumisen yksiköitä tai muita: me haluamme varmistaa sen, että on hoitoisuuteen nähden riittävä määrä ammattilaisia aina paikalla.

16.07 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jos näihin hoitajamitoituksiin nyt ei tule sitten muutoksia, niin minun ihan yksinkertainen kysymykseni kuuluu: Kun aiotaan 70 miljoonaa euroa kuitenkin, lähes 100 miljoonaa, nyt leikata vanhusten palveluista, joko kotipalveluista tai sitten laitostenmuotoisesta hoidosta, voisitteko kertoa, millä tavalla tullaan näitä mitoitustasuja muuttamaan, että tähän tavoitteeseen päästään? Aiotaanko tehdä niin, että siivoojista tai ruokapalveluista leikataan työntekijöitä, jolloin sairaanhoitajat alkavat siivota ja tehdä ruokapalvelutöitä? Heidän ammattitaitoaan tarvittaisiin muuhunkin.

16.08 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Talonmies, siivooja ja keittäjä ovat arvokkaita ammatteja, mutta näitä henkilöitä, jotka ovat tukipalveluissa, ei tulla jatkossakaan laskemaan siihen hoitajamitoitukseen, jossa on kyse sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisista.

Toisekseen se tapa: tavoitteena on tuo 70 miljoonan euron säästö, jossa yksi osa, konkreettinen osa, tulee olemaan se, että ikääntyvän väestön yksiköiden hallinnon byrokratian purusta on löydettävissä useiden miljoonien eurojen säästökohteet, kun tuodaan ja tehdään tapoja, joilla varmistetaan, että yksityinen ja julkinen toimija ovat samalla viivalla.

16.09 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meidän sivistyksen mitta on se, miten me kohtelemme niitä kansalaisia, jotka tämän maan ovat meille rakanneet. Sen takia kaikki puolueet yhdessä kannattivat vanhuspalvelulain säätämistä, joka säädettiin silloisen ministeri Guzeninan aikana. Jos nyt konkretisoin, että mitä tämä tarkoittaa: Te luovuitte opposition painostuksesta tästä hoitajamitoituksen leikkaamisesta mutta jätitte sen säästön, ja nyt sanotte, että se säästö otetaan niin, että hoitohenkilöstöön sisällytetään esimerkiksi opiskelijoita tai oppisopimuskoulutettavia. Mitä se tarkoittaa? Se tarkoittaa sitä, että kun on olemassa esimerkiksi asumisyksikkö, jossa on 14 vanhusta, niin joko ilta- tai aamuvuoron toinen hoitaja voidaan korvata harjoittelijalla tai opiskelijalla. Ja kun tukipalveluhenkilöstön eli siivoojien ja ruokahuollon erillisestä mitoituksesta voidaan karsia, se tarkoittaa sitä, että pahimmassa tapauksessa hoitajat joutuvat tekemään siivoustyötä tai ruokahuoltotyötä. Ministeri Rehula, onko mielestänne Suomessa vanhustenhuolto niin hyvällä tolalla, että [Puhemies koputtaa] hoitaja voidaan korvata harjoittelijalla ja hoitaja joutuu tekemään siivoojan tai ruokahuoltajan työt?

16.10 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Meidän vanhustenhuollossa ammattilaiset 7/24 omilla työvuoroillaan ovat niitten ihmisten kanssa, jotka eivät itse enää pysty itsestään huolehtimaan, eli silloin kun hoidon tarve on sen suuruinen, että se ympärivuorokautinen hyvä hoito on välttämätöntä. Niin tulee olemaan jatkossakin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 32/2017 vp

On hieman hankalaa tämä keskustelu, kun te teette omia tulkintojanne sellaisestakin asiasta, joka tässä kohdassa [Hälinää] on kirjoitettu suomeksi, selvästi: niillä ihmisillä, jotka lasketaan hoitajamitoitukseen, on siihen riittävä koulutus ja osaaminen.

16.11 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt ilmeisesti hallituksessa kaikkien tunnustama fakta on se, että hallitus hakee näitä 100 miljoonan euron säästöjä vanhustenhoitoon. Olisi kyllä hyvin kohtuullista, jos hallitus kertoisi, millä tavalla te aiotte nämä säästöt tehdä. Ja se olisi kohtuullista juuri sen vuoksi, että nyt jo hoitohenkilökunta on hyvin uupunut työssään ja huolissaan siitä, pystytäänkö turvallisuutta ja laatua vanhustenhoidossa täyttämään.

Muistelen kyllä, että viime syksynä, kun sosiaali- ja terveysvaliokunnassa käsiteltiin hallituksen budjettia, meille tuotiin sosiaali- ja terveysministeriöstä tiedoksi se, että hallitus aikoo jollain tavalla höllentää laatua tai kriteerejä siitä, mitä henkilöstöltä kunnissa vaaditaan.

Että voisitteko ystävällisesti nyt vastata tähän kysymykseen ja huoleen?

16.12 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Jatkossakin hoitajamitoitukseen lasketaan sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisia.

Toisekseen, mistä tulee tuo 70 miljoonan euron säästö? Osaltaan esimerkiksi siitä, että yksityisen ja julkisen palveluntuottajan mitoitukset yhdenmukaistetaan — esimerkiksi siitä, että mitoitus yhdenmukaistetaan.

Ja kolmas asia: kun te puututte siihen ja puhutte siitä — ja on ymmärrettävää, että kysytte — miten 70 miljoonaa euroa hoidetaan, niin toinen puoli on se, että hallitus ei ole puuttunut kuntien valtionosuuksiin, jolloin mahdollistetaan se, että varmasti, varmasti, varmudella, se hoitoisuuden tarve, jota kussakin yksikössä olevilla ihmisillä on, pystytään varmistamaan, niin että on ammattilaisia, riittäviä ammattilaisia, ympärivuorokautisen hoidon vaatima määrä kaikissa tilanteissa.

16.13 Veronica Rehn-Kivi r (vastauspuheenvuoro): Värderade talman, arvoisa puhemies! Nyt kun vanhuspalvelut aiotaan siirtää maakuntiin, on minulla esimerkki kotikunnastani, jossa on herännyt huoli kaupungin vanhuksista. Rakenteilla on kauan kaivattu tehostettu palveluasumisyksikkö, jonne kaupunkimme ikääntyneiden oli tarkoitus voida muuttaa. Nyt toimintaa ja taloa ollaan ilmeisesti siirtämässä maakunnan käyttöön.

Vanhuspalvelut ovat tärkeintä lähipalvelua, ja sitä on suunniteltava ja toteutettava yhdessä iäkkäiden ihmisten ja heidän omaisiensa kanssa. Asukkaat kaupungeissa ja kunnissa pelkäävät, että tulevaisuudessa ikääntyneet eivät enää saa viettää vanhuuttaan omassa kunnassaan lähellä omaisiaan vaan heille tarjotaan palvelukotipaikkaa toiselta puolelta maakuntaa. Sote-uudistus siirtää vanhuspalvelun kauas kuntalaisista. Kysynkin vielä hallitukselta: Jos sote-uudistus menee läpi, niin paljonko yksittäisen kuntalaisen mielipide enää siinä vaiheessa painaa? Onko kuntalaisella enää mitään toivoa siitä, että hän vanhana saa asuinpaikan omasta kunnastaan?

16.14 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Juuri tällä hetkellä tuohon teidän kysymykseenne vastauksen saaminen ja sen varmistaminen on hyvin pitkälle riippuvaista siitä, millä tavalla maakunnallinen val-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 32/2017 vp

mistelu etenee, millä tavalla maakunnallisia palveluverkkoja myös ikääntyvän väestön asumispalvelujen osalta ajatellaan rakentaa tilanteessa, jossa tapahtuu iso muutos: järjestämisvastuu siirtyy kunnilta maakunnille 2019 alusta, tämä on aivan ensisijaista.

Toisekseen, esimerkiksi tuetun asumisen yksiköiden sijainnit: Ei niitä ole tänä päivänäkään turhaan rakennettu niihin paikkoihin, missä ne ovat — tarve on olemassa, ja päinvastoin, sen palautteen mukaan, jota itselleni tulee, tarve on yhä kasvamaan päin. Tämä mahdollistaa ja varmistaa sen, että henkilö voi asua omalla kotiseudullaan mahdollisimman pitkään.

Siihen, mitä tapahtuu niissä tilanteissa, joissa ollaan esimerkiksi nykyisen terveystarkastuksen vuodeosaston kaltaisissa, käytännössä sairaalaolosuhteissa, [Puhemies koputtaa] voi olla tulossa muutoksia, mutta asumisyksiköt, joissa asutaan omassa kodissa, ovat kyllä jatkossakin lähellä.

16.15 Hannakaisa Heikkinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun ihminen eläköityy, hänellä parhaimmillaan on kymmeniä vuosia edessä hyvinvointia, tervettä elämää, hyvää kolmatta ikää, ja on aivan mahtava juttu, että tämä hallitus panostaa siihen, että eri keinoin siellä kotona pärjätään: panostetaan kotihoitoon, omaishoitoon ja perhehoitoon.

Mutta meillä on tällä hetkellä käytäntö, että ihmisen ensimmäinen terveystarkastus tehdään vasta 75 vuoden iässä — aivan liian myöhään, sillä monelle ihmiselle se työminä on todella merkityksellinen, ja se kun jää pois, niin siihen jää iso tyhjiö. Ihmisen hyvinvointitarkastus pitäisi tehdä silloin, kun ihminen eläköityy, niin että hän saa hyvät eväät eläkkeelle. Arvoisa pääministeri, te nostitte esille tämän hyvinvointitarkastuksen viikko sitten puoluepäivän televisioinnissa. Mitenkä näette tuon asian, että kun me ajoissa puutummme, ei tarvitse sitten korjata myöhemmin näitä asioita? Yhden vuoden siirtymä 5 000 ihmisen pitkäaikaishoidossa [Puhemies koputtaa] tarkoittaa 50 miljoonaa euroa. Mitenkä näette tämän hyvinvointitarkastuksen?

16.16 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä 75-vuotistarkastus tulee tosiaan aika myöhään. Paljon aikaisemmin voitaisiin puuttua, jos tämä tapahtuisi esimerkiksi eläkkeellejäännin yhteydessä. Silloin voitaisiin terveystarkastuksen lisäksi käydä läpi myöskin sitä elämäntilannetta muutenkin, katsoa, minkälaisissa verkostoissa ollaan mukana, ja puuttua esimerkiksi yksinäisyyden ongelmaan, elämäntapoihin ja niin edespäin. Mielestäni tämä hyvinvointitarkastus pitäisi tehdä eläkkeellejäännin yhteydessä.

16.17 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minä nyt hiukan ihmettelen. Ihmettelen nyt todella paljon, pääministeri. Täällä kysytään ihan vakavasti, voimmeko me sallia sen ja onko se oikein, että ikäihmiset, jotka joutuvat hoidon piiriin, eivät saa hyvää hoitoa, ja te, pääministeri, nyt otitte uuden — ihan hienon ja kannatettavan — asian esiin. Mutta me tässä olemme huolissamme siitä, aiotteko te leikata vielä vanhustenhuollosta, jossa keskeisin asia on se, että ihmisillä on tarpeeksi apua saatavilla. On tämä nyt merkillinen asia, kun on näin yksinkertainen kysymys. 70 miljoonaa jäi kuitenkin säästötavoitteisiin huolimatta siitä, että Suomen kansa ja oppositio saivat teidät vakuuttuneeksi, että tästä mitoituksista ei kuitenkaan nyt ruveta tinkimään. Nyt säästötavoite jäi, mutta onneksi peruutettiin tämä itse tehtävä, joka teillä oli. Nyt kysymys on ihan yksinkertainen: tu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 32/2017 vp

leeko tämä 70 miljoonaa toteutettavaksi niin kuin te olette nyt linjanneet, ainakin me olemme näin lukeneet? Ja SuPerit ja muut merkittävät yhteiskunnalliset vaikuttajat ajattelevat, [Puhemies koputtaa] että se tarkoittaa sitä, että iltavuorossa on yksi koulutettu hoitaja ja toinen voi olla [Puhemies koputtaa] kuka tahansa. Voiko tämä olla totta, ministeri?

16.18 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Asia, joka varmuudella yhdistää hallitusta ja oppositiota, on se, että meillä on huoli siitä, miten meidän ikääntyvät ihmiset pärjäävät siinä tilanteessa, kun ei pysty enää asumaan esimerkiksi omassa kodissa. Meillä on huoli siitä, miten siellä kotona pystyisi asumaan niin pitkään kuin mahdollista. Tehtävään, jossa aloitin 22 kuukautta sitten, sain myötäjäisinä eväitä siihen, millä tavalla kotona pitää pystyä jatkossa entistä pidempään asumaan. Tämä huoli on meillä täysin yhteinen.

Sitten, edustaja Kiuru, me olemme sitoutuneet tässä tehtävässä osana hallitusta osana sitä muutosta, jota ollaan yhteiskunnassa tekemässä, myös siihen, että vanhuspalvelujen sisältöjä on mahdollisuus kehittää. Sitä ollaan tekemässä, ja esimerkiksi tuo kotona asumisen tukityö on parasta aikaa menossa ympäri Suomea monien kymmenien sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten toimesta. Tämä on yksi vastaus siihen kysymykseen, että aiommeko leikata. Vastaus on se, että budjetti pitää mutta toisaalta etsitään niitä keinoja, joilla yritetään jatkossa pärjätä [Puhemies koputtaa] ja hälventää tuota huolta, [Puhemies koputtaa] jonka tekin esititte.

Kysymyksen käsittely päättyi.